

Jan Tęgowski

Toruń

ORCID: 0000-0002-3349-9640

Potomstwo Wojciecha Wyszkwowskiego herbu Ślepowron, sędziego bielskiego (w latach 1567–1591)

DOI: 10.15290/sp.2025.33.02.01

Abstrakt Artykuł przedstawia dzieje rodu Wyszkwowskich z Podlasia, wywodzących się z ziemi bielskiej, na tle społecznych i urzędniczych przemian XVI–XVIII wieku. Centralną postacią jest Wojciech Wyszkwowski, sędzia ziemski bielski, którego kariera zapoczątkowała awans rodu. Na podstawie źródeł grodzkich i ziemskich odtworzono jego pochodzenie, potomstwo oraz koligacje z innymi rodzinami szlacheckimi (m.in. Mieńskimi, Wołczkami, Owsianymi, Biedrzyckimi). Analiza genealogiczna i prozopograficzna ukazuje, jak dzięki pełnionym urzędom, służbie wojskowej i związkom małżeńskim Wyszkwowsky utrzymali pozycję średniej szlachty, stopniowo wchodząc w skład lokalnej elity Podlasia i Mazowsza.

Słowa kluczowe Wyszkwowsky, Podlasie, ziemia bielska, genealogia szlachecka, urzędy ziemskie

Abstract The article presents the history of the Wyszkwowski family from Podlasie, originating from the Bielsk region, against the backdrop of social and administrative changes in the 16th–18th centuries. The central figure is Wojciech Wyszkwowski, a Bielsk district judge, whose career marked the beginning of the family's rise. Based on municipal and district sources, his origins, descendants and connections with other noble families (including the Mieńskis, Wołczeks, Owsianys and Biedrzyckis) have been reconstructed. Genealogical and prosopographic analysis shows how, thanks to their offices, military service and marital ties, the Wyszkwowski family maintained their position as middle nobility, gradually becoming part of the local elite of Podlasie and Mazovia.

Keywords Wyszkwów, Podlasie, Bielsk region, noble genealogy, land offices

Do badań nad społeczeństwem Polski w wiekach średnich i nowożytnych niezbędne jest poznanie więzi rodzinnych i rodowych łączących badane osoby z równymi ich stanem sąsiadami. Dzięki takim badaniom wypełnia się przestrzeń o osoby spokrewnione bądź spowinowaczone ze sobą – a przez to bardziej zrozumiałe są motywy ich postępowania, czy to przed sądami, czy też w służbie publicznej. Ważnym czynnikiem w poznaniu tych więzów jest uwzględnienie takiego zagadnienia, jak pozycja społeczna, mierzona wysokością posagów bądź pełnionych urzędów. Jedną z ciekawszych rodzin szlacheckich wywodzących się z Podlasia jest rodzina Wyszkwowskich, której istotną częścią są descendenci sędziego ziemskiego bielskiego Wojciecha Wyszkwowskiego, żyjącego w XVI i początkach XVII wieku.

Protoplasta badanej grupy osób, Wojciech Wyszkowski, zaczynał swoją karierę w 1550 r. jako „visor curiae regalis Branscensis”, a następnie pełnił funkcję najpierw podpiska w urzędzie grodzkim bielskim, gdzie spotykany jest od roku 1552¹; z czasem (w 1555 r.) pełnił funkcję instygatora grodzkiego², a następnie awansował na pisarza grodzkiego i jako taki poświadczony został w 1558 roku³. Zapewne objął ten urząd po Marcinie Kocięckim, który poświadczony jest jako pisarz grodzki bielski w 1556 roku⁴. Wojciech był synem Jakuba Wyszkowskiego a wnukiem Bernarda, z Wyszek, Koszewa i Chrząszczy i miał trzech braci: Michała, Andrzeja i Krzysztofa⁵. Michał, brat Wojciecha, który był żonaty z Dorotą Olszyńską, zmarł przed 1580 r. jako pisarz grodzki brański, o czym dowiadujemy się z zeznania wdowy po nim⁶. Wdowa po nim wyszła za mąż za Nikodema Jałbrzyk Wyszyńskiego, h. Grabie. Pozostali bracia Wojciecha nie będą przedmiotem naszej uwagi. Mamy więc wiadomość o jego ojcu Jakubie, który w 1567 roku podzielił majątek między synów, a także o dziadzie Bernardzie. Nie jest to jednak ostateczna lista przodków Wojciecha Wyszkowskiego. W popisie wojskowym z 1528 roku ze wsi Wyszki stawiał się m.in. *Бернатъ Анѡдрисович самъ*⁷. Dziad Wojciecha Wyszkowskiego był synem jakiegoś Andrzeja (Andrysa), a więc z całą pewnością możemy powiedzieć, że tenże Andrys – który urodził się jeszcze w XV wieku – jest najstarszym uchwytnym źródłowo przodkiem późniejszego sędziego ziemskiego bielskiego. Jego syn Bernard Wyszkowski nie należał do osób zamożnych, skoro był zobowiązany jedynie do służby we własnej osobie. Niewiele zamożniejszym był też syn Bernarda, Jakub Wyszkowski, który posiadał części we wsiach Wyszki, Koszewo i Chrząszcze. Nic więc dziwnego, że rodzina Wyszkowskich nie miała tradycji przynależności do lokalnej elity. Części posiadłości w Wyszkach, Koszewie i Chrząszczach musiały być podzielone między czterech synów Jakuba Wyszkowskiego, co też uczynił on aktem z 24 marca 1567 roku⁸. Na wykresie lista najstarszych przedstawicieli rodziny Wyszkowskich prezentuje się następująco:

¹ Archiwum Narodowe w Krakowie (ANK), Zbiór Zygmunta Glogera (ZZG), sygn. 29 678 01, nr 18, s. 3 (1550) s. 6: Albertus Wyszkowski viconotarius castrensis Bielscensis.

² Zob. Jaszczolt 2016, s. 222, 225.

³ ANK, ZZG 29 678 01, nr 18, s. 13.

⁴ Tamże, s. 11.

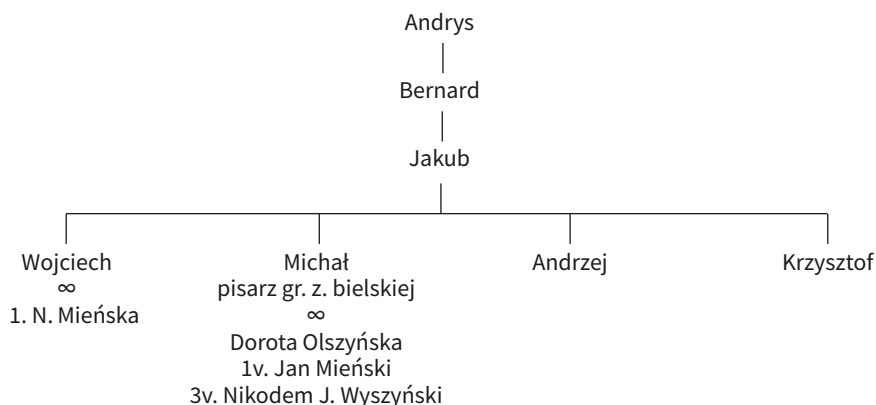
⁵ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 17, s. 142 (1567 r.): „Jacobus olim Bernardi de Wyszki, Koszewo, Chrząszcze, et Mosquino, Warpechy sortium haeres, inter Albertum iudicem castrensem Bielscensem, Michaellem, Andream, et Christoferum Wyszkowskie filios suos quatuor, bonorum eorundem fecit divisionem”.

⁶ Narodowe Archiwum Historyczne Białorusi w Mińsku (cyt. NGABM), f. 1706, op. 1, nr 7, k. 146; Zob. Tęgowski 2022, s. 269.

⁷ *Lietuvos Metrika (1528)* (2006), kn. 523, s.102.

⁸ NGABM, f. 1708, op.1, nr 5, k. 182.

Tablica nr 1

Nie mamy żadnych wiadomości o wykształceniu Wojciecha Wyszowskiego, chociaż możemy się domyślać, że opanował nie tylko sztukę pisania i czytania, lecz także podstawowe przygotowanie prawnicze. To podnosiło jego możliwości wstępowania na coraz wyższy szczebel kariery urzędniczej. Podobny przebieg awansów można zaobserwować na przykładzie – współczesnego Wojciechowi – Teofila Brzozowskiego. Zaczął on od funkcji komornika, by w 1559 roku zostać podstarościm ziemi bielskiej, a w końcu, od marca 1569 roku, objąć urząd podkomorzego tej ziemi⁹. Wojciech Wyszowski około 1564 roku poślubił córkę Jana Mieńskiego h. Rola, a siostrę Wincentego, Hieronima i Baltazara Mieńskich¹⁰. Najstarszy z braci żony Wojciecha, Wincenty Mieński, pełnił funkcję podstarościego brańskiego, a następnie został powołany na urząd sędziego ziemskiego bielskiego. Urząd ten przed nim pełnił Maciej Lewicki, który zmarł w 1558 roku. Wincenty Mieński zmarł bezpotomnie jako sędzia ziemski bielski w 1564 roku¹¹. W bliżej nieokreślonym czasie Wojciech Wyszowski nabył od szlachetnego Franciszka Zubrzyckiego, podstarościego królewskiego, dwór w Brańsku, części we wsiach Szumki, Hawryłki, Skrzypki i Olszewo, które w dniu 1 II 1565 r. odstąpił pisarzowi grodzkiemu Jakubowi Górskiemu¹². Pełnione funkcje grodzkie pomogły Wojciechowi Wyszowskiemu uzbierać spory majątek, czego wyra-

⁹ Tęgowski 2019, s. 312 n.

¹⁰ ANK, ZZG, 29 678 01, nr 17, s. 106: „(1564) Hieronimus et Baltazar cubicularius SRM, filii olim Joannis Mieński de Mień haeredis, cum Alberto Wyszowski iudice castrensi Bielscensis, de Wyszki haerede, genero suo”. NGABM, f. 1706, op. 1, nr 6, k. 33, gdzie bracia Hieronim i Baltazar Mieńscy pożyczili u swego szwagra Wojciecha Wyszowskiego 65 florenów i 10 groszy polskiej monety, które zobowiązali się spłacić do 1 stycznia 1566 r.

¹¹ *Urzędnicy podlascy XIV–XVIII wieku. Spisy* 1994, nr 214, s. 55.

¹² ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 18, s. 38.

zem jest fakt, że w 1567 r. nabył on od Jana syna Pawła Raczka dobra Dębowo za 1000 kop groszy¹³. Kariera Wojciecha postępowała systematycznie i wkrótce doszedł do piastowania urzędu sędziego grodzkiego w Brańsku, który sprawował od 1559 do 1567 r. Awans na sędziego ziemskiego nastąpił po śmierci poprzednika na tym stanowisku – Marcina Jałbrzyk Wyszyńskiego, h. Grabie – i był szczytem jego kariery urzędniczej w lokalnym środowisku, jednak w drugiej połowie roku 1591 Wojciech Wyszkowski zrezygnował z tego urzędu. Nie oznaczało to wszakże rezygnacji z życia publicznego, bowiem jeszcze kilkanaście lat wspomniano go jako żyjącego. Możliwe jest, że przyczyną jego rezygnacji z urzędu był pogarszający się stan zdrowia. Już w latach 90. XVI stulecia nabył od szlachetnego Bieniasza Jasmana i jego żony Maryny Jurażanki części dóbr odziedziczonych przez tegoż Bieniasza po śmierci jego brata Jana Jasmana w Lewkach, Rejpiczach, Kozłach, Pohorotkach, Malinnikach i Zalesiu, leżące w ziemi bielskiej¹⁴. Wprawdzie nie od razu zapłacił pełną kwotę, gdyż brakujące 890 kop groszy litewskich miał dopłacić do dnia świętego Michała (29 IX 1591 r.) pod zakładem takiej samej kwoty¹⁵. Nawiasem mówiąc, Wojciech Wyszkowski nie przejął całości dóbr po Jasmanach, bowiem w 1600 r. dwaj synowie Iwana Jasmana – Jan i Krzysztof – zastawili swe dobra Stanisławowi Skaszewskiemu, który w 1604 r. wystąpił jako „factor in Orla, atque in Kozły, Malinniki et Zalesie possesor et tenutarius obligatorius”¹⁶. Niewiele można powiedzieć o małżeństwie Wojciecha Wyszkowskiego, bądź małżeństwach, bowiem źródła nie wspominają nawet imienia owej siostry Wincentego Mieńskiego, która była jego żoną, nie mówiąc już o dacie jej śmierci i o ewentualnych innych jego małżonkach. Jest pewne, że był żonaty i miał kilku synów. Pewnym tropem w tej sprawie jest posiadanie przez Wojciecha Wyszkowskiego dóbr w Rybakach, o których wiemy, że w 1580 roku ich właścicielem był podsędek bielski Hipolit Janikowski¹⁷. Jest zatem możliwe, że Wojciech Wyszkowski kupił część dóbr Rybaki, zaś drugą nabył podsędek bielski Hipolit Janikowski. Trzeba dodać tu, że Wojciech dwukrotnie był wybierany posłem na sejm – w 1570 i 1582 r.¹⁸

A teraz spróbujmy ustalić chronologię życia naszego bohatera. Na podstawie tego, że Wojciech Wyszkowski po raz pierwszy wystąpił w źródle pod datą 1550 r., należy sądzić, iż przyszedł na świat około 1530 r. Gdy zrezygnował z urzędu sędziego ziemskiego w 1591 r., jako powód swej decyzji podał swój podeszły

¹³ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 17, s. 158.

¹⁴ AGAD, Kopicjana, nr 11, s. 17–25 (28 II 1591 r.).

¹⁵ ANK, ZZG, sygn. 29, 678 01, nr 2, s. 5–10.

¹⁶ Centralne Państwowe Archiwum Ukrainy we Lwowie (cyt. dalej CPAUL), f. 812, op. 1, nr 7, k. 16v; tamże, nr 8, k. 2.

¹⁷ Jabłonowski 1908, s. 117.

¹⁸ *Posłowie ziemscy koronni 1493–1600* 2013, s. 199, 280.

wiek („ob senium, propter quod et munus iudicatus demissit”)¹⁹. W roku 1592 Wojciech Wyszkwowski, dawny sędzia ziemski bielski, wymienił trzech swoich synów: Baltazara, Stanisława i Mikołaja Wyszkwowskich, którym przekazał dobra Malinniki w ziemi bielskiej, uzyskane od Piotra Domaniewskiego oraz część dóbr w Skolimowie w ziemi mielnickiej²⁰. Mógł mieć wówczas nieco ponad 60 lat. Źródła odnotowały byłego sędziego bielskiego Wojciecha jako żyjącego jeszcze we wrześniu 1609 r.²¹ Z przesłanki pośredniej natomiast, jaką może być brak słowa „olim” w powołaniu się jego syna Samuela z 1611 r., można się domyślać, że Wojciech Wyszkwowski jeszcze wtedy żył²². Zatem mógł mieć w chwili zgonu nie mniej niż 80 lat. Ponieważ nie wspomniano o potomstwie żeńskim przy podziałach majątkowych Wyszkwowskich, należy sądzić, że Wojciech Wyszkwowski miał tylko synów. Sądząc po kolejności wystąpienia w źródle z 1592 r., najstarszym synem Wojciecha był Baltazar, a nieco młodszymi byli Stanisław i Mikołaj. Ten ostatni w imieniu ojca w 1595 r. pojechał do Krakowa, by tam reprezentować jego interesy²³. Zapewne więc urodził się on nie później niż na początku lat siedemdziesiątych XVI w. Mikołaj Wyszkwowski w 1600 r. został wybrany posłem na sejm i jest to ostatnia wiadomość o nim jako żyjącym²⁴. Prawdopodobnie nie zdążył założyć rodziny. W dniu 28 V 1602 r. prawdopodobnie Mikołaj już nie żył, bowiem przy podziale majątku jeszcze żyjącego ich ojca wymieniono tylko Baltazara, Stanisława, Pawła i Samuela Wyszkwowskich²⁵. Baltazar miał razem z Pawłem otrzymać dobra nabyte od Jasmana, mianowicie Lewki, Wola, Rejpicze, Pohoryłki, Malinniki; Stanisławowi zaś przypadły w dziale dobra w Rybakach, natomiast Samuel miał objąć w posiadanie Dębowo, Truski, Grabowczyk, Skolimowo i część Kierznowa oraz dom w Brańsku. Paweł Wojciechowiec Wyszkwowski wkrótce po swym wystąpieniu w maju 1602 r. został wspomniany jako zmarły²⁶. Pozostali synowie Wojciecha Wyszkwowskiego najpóźniej w początku XVII wieku założyli własne rodziny. Sądząc po dacie zawarcia małżeństwa przez Wojciecha,

¹⁹ NGABM, f. 1708, op.1, nr 13, k. 566.

²⁰ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 17, s. 648: „Albertus Wyszkwowski iudex antiquus terrestris Bielscensis, in Dembowo haeres Balthazaro, Stanislaio, suam in bonis Malinniki in terra Bielscensi sitam, a Petro Domaniewski iure perpetua acquisitam, necnon totalia et integra bona in Skolimowo districtu Mielnicensis sita, iure haereditario mittit”.

²¹ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 100, k. 484v.

²² CPAUL, f. 812, op.1, nr 3, k. 21v (feria secunda post icam Invocavit = 25 IV 1611 r.): „Generosi Samuel filius G. Alberti Wyszkwowski iudicis antiqui terrae Bielscensis, in Dębowo Truski, Skolimowo, Jakubowicze haeres, et Catharina filia olim G. Adami Owsiany vexiliferi terrae Bielscensis, invicem coniuges mutuum inter se inscribunt ad vitalitatem”. Podobnie w zapisce pod datą 21 lutego 1611 r. (AGAD, Kapićjana, nr 14, s. 4–7).

²³ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 13, k. 566.

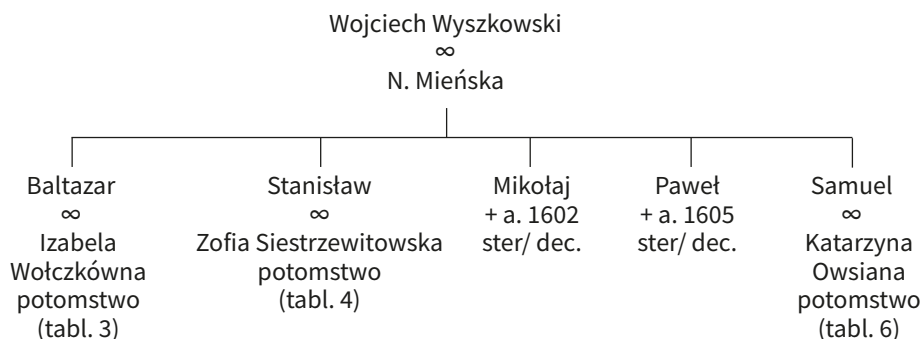
²⁴ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 19, s. 34.

²⁵ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 7, k. 68.

²⁶ CPAUL, f. 812, op.1, nr 8, k. 33 = NGABM, f. 1708, op. 1, nr 92, k. 536v–537v.

jego synowie zakładali rodziny w wieku około 30 lat. Potomstwo Wojciecha Wyszковского obrazuje tablica 2:

Tablica nr 2

Baltazar pojął za żonę Izabelę Wołczkównę, które to małżeństwo doczekało się sześciu synów: Jana, Olbrachta, Krzysztofa, Aleksandra, Stefana, Przecława. Już w 1600 r. Baltazar Wyszkowski wystąpił jako marszałek sejmiku ziemi bielskiej²⁷. We wrześniu 1612 r. Baltazar Wyszkowski był negocjatorem sejmiku drohickiego ze skonfederowanymi wojskami zgromadzonymi w Brześciu²⁸. W 1613 r., po śmierci Jana Jałbrzyka Wyszzyńskiego, Baltazar Wyszkowski uzyskał urząd chorążego Bielskiego, lecz już w końcu następnego roku nie żył. Co było przyczyną jego zgonu – tego nie wiemy. Jego małżeństwo z Izabelą Wołczkówną zostało zawarte jeszcze w końcu XVI w., bowiem w 1599 r. nadmieniono, iż „Balthasar Wyszkowski filius Alberti Wyszkowski iudicis antiqui terrestres Bielscensis, in Lewki Repiki et Pohorełki haeres, Izabella Wołczkowna filia Nicolai Wołczyk subdapiferi Chełmensis, coniuges”²⁹. Biorąc pod uwagę fakt, że jego młodszy brat Stanisław ożenił się najpóźniej w 1597 r., należałoby rozważyć ewentualne cofnięcie daty małżeństwa Baltazara z Izabelą. Za takim rozwiązaniem przemawia wystąpienie najstarszego z synów tej pary, Jana, dziedzica Dębowa, w 1615 r. jako wierzyciela szlachetnego Walentego Kozińskiego³⁰. Ojciec Izabeli, Mikołaj Wołczek h. Abdank, pełnił urząd podstolego ziemi chełmskiej w latach 1593–1608, lecz nie znamy jego bezpośredniego następcy na tym urzędzie³¹. Zanim Baltazar Wyszkowski objął urząd chorążego ziemi bielskiej, jak podaje Kacper

²⁷ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 19, s. 38.

²⁸ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 27, k. 664v–666v.

²⁹ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 17, s. 1163.

³⁰ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 29, k. 91.

³¹ *Urzędnicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy* 1992, nr 1331, s. 179.

Niesiecki, w 1607 r. posłował na sejm i przez tenże został deputowany do rewizji Skarbu Koronnego³². Przed 15 grudnia 1614 r. Baltazar Wyszkwowski już nie żył. W 1628 r. obok swej matki wystąpili tylko Jan, Olbracht, Krzysztof, Aleksander i Stefan Wyszkwowsky, ale jeszcze tego samego roku znowu pojawił się Przecław³³. Możemy domyślać się, że imię Jan nadano najstarszemu synowi na cześć pradziada, Jana Mieńskiego, zaś imię Olbracht było odmianą imienia Albert, czyli Wojciech, które nosił sędzia ziemski Bielski, dziad Olbrachta. Wdowa po Baltazarze Wyszkwowskim jest poświadczona jako jeszcze żyjąca w 1639 r.³⁴, natomiast jako zmarłą notuje ją źródło z 1642 r.³⁵ Spośród synów Baltazara dwaj za zasługi wojenne otrzymali urzędy: Krzysztof podczaszego bielskiego, zaś Aleksander – podstolego bielskiego. Z relacji Kaspra Niesieckiego wnioskować możemy, że Aleksander był „z sejmu 1627 komisarz do taxy z województwa połockiego”³⁶. Urzędem podstolego bielskiego Aleksander niezbyt długo się cieszył, bowiem w maju 1649 r. wspomniano o nim jako zmarłym³⁷. Jak wynika z późniejszego oświadczenia jego brata, Aleksander zmarł bezpotomnie. Nic nie wskazuje na to, że się ożenił. Jan i Krzysztof Wyszkwowsky żyli jeszcze w 1665 r.³⁸ Ten ostatni – z powodu wyznawania arianizmu – został pozbawiony urzędu przed 8 X 1660 r.³⁹ Olbracht Wyszkwowski w 1647 r. został deputatem do rewizji akt ziemskich brańskich, suraskich i tykocińskich⁴⁰. W 1653 r. Olbracht dziedzic w Tworkach zeznał, że jest winien 1200 złotych Maciejowi Niedźwiedzkiemu⁴¹. W roku 1665 jako żyjący wspomniani zostali tylko dwaj synowie Baltazara Wyszkwowskiego: Jan, który osiadł w województwie brzeskim, oraz Krzysztof, zaś pozostali bracia wspomniani zostali już jako „steriliter decessi”⁴². Najwcześniej zmarł Stefan, gdyż już w 1637 r. nie wystąpił razem z pozostałymi synami Baltazara Wyszkwowskiego⁴³. Najstarszy z braci, Jan Baltazarowicz Wyszkwowski, doczekał się dwóch córek, mianowicie Teresy, wydanej za mąż za podstolego parnawskiego Tomasza Kanigowskiego herbu Lis, oraz Izabeli, która była niemową i miała pozostawać

³² Niesiecki 1842, s. 463.

³³ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 12, s. 252 i 260.

³⁴ NGABM, f. 1708, op.1, nr 130, k. 152v

³⁵ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 19, s. 235.

³⁶ Niesiecki 1842, s. 463.

³⁷ AGAD, Metryka Koronna, księgi wpisów, nr 191, s. 168v.

³⁸ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 44, k. 73v–74v.

³⁹ AGAD Metryka Koronna Sigillata 4, k. 43v: „Pocillatura Bielscensis generoso Joanni Oświęcim post generosum Christophorum Wyszkwowski Arianum confertur, Datum Sambor die 8 Octobris 1660 expedit...”.

⁴⁰ ANK, ZZG, sygn. 15, s. 272.

⁴¹ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 146, k. 147,

⁴² CPAUL, f. 812, op.1, nr 6, k. 2.

⁴³ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 12, s. 668.

pod opieką swej siostry i szwagra Kangowskich, mając zapisany posag w kwocie 2000 złotych. Żoną Jana Wyszowskiego była Anna Niedźwiedzka, córka Macieja Niedźwiedzkiego z Niedźwiadnej (w ziemi wiskiej) i Żurobic, h. Przerowa, zaś *vadum* wyznaczone w intercyzie z 16 lipca 1643 r. wynosiło 10 000 florenów⁴⁴. Małżeństwo to zawarto najpóźniej w 1641 r, gdy mamy o tym wiadomość w źródle⁴⁵. W następnym roku czterej żyjący bracia Jan, Olbracht, Krzysztof i Aleksander wydzierżawiali Maciejowi Niedźwiedzkiemu dobra Lewki, Wola i Rojki⁴⁶. Posag Anny wyniósł 5 000 złotych, do których Jan Wyszowski dodał tyleż samo przywianku⁴⁷. Obie córki Jana Wyszowskiego i Anny Niedźwiedzkiej zmarły przed 1687 r. bezpotomnie, gdyż w piątek po święcie Matki Bożej Szkaplerznej roku 1687 (18 VII) ich brat stryjeczny, syn Krzysztofa Wyszowskiego, oświadczył, że odziedziczył dobra „post Theresiam filiam generosi Joannis Wyszowski, consortem generosi Thomae Kanigowski, iure naturalis successionis”⁴⁸. Nim to jednak nastąpiło, ich bracia stryjeczni Aleksander i Paweł Wyszowscy, wróciwszy z posługi wojennej, złożyli 22 czerwca 1685 r. protest przeciwko bezprawnemu wzięciu Izabeli Wyszowskiej przez krewnych Tomasza Kanigowskiego po śmierci jej naturalnych opiekunów⁴⁹. Jest zatem pewne, że Izabela przeżyła swą siostrę Teresę i jej męża Tomasza Kanigowskiego. Wartość wiana Teresy Wyszowskiej szacowana była na 15 000 złotych, do której kwoty Tomasz Kanigowski dokładał 5000 złotych przywianku. Wartość majątku Izabeli Wyszowskiej jej stryjeczni bracia szacowali na 120 000 złotych. Między innymi w skład tego majątku wchodziły dobra Jelna i Mirsk w województwie brzeskim. Izabela Wyszowska zmarła zatem po 22 VI 1685, a przed 18 VII 1687 r. Jej szwagier Tomasz Kanigowski po raz ostatni został odnotowany na urzędzie podstolego parnawskiego 12 czerwca 1671 r.⁵⁰ Z tego wnioskujemy, że Teresa Wyszowska przeżyła swego męża i jako wdowa dożyła czasu zbliżonego do wspomnianego protestu z 22 VI 1685 r.

Drugi z synów chorążego bielskiego Baltazara, Olbracht Wyszowski, jak wyżej wspomniano, w 1647 r. został wyznaczony jako deputat do rewizji ksiąg ziemskich brańskich, suraskich i tykocińskich. Wcześniej jednak, bo w 1643 r., spłacał dług zaciągnięty pod zastaw dóbr Tworki w kwocie 100 złotych Piotrowi Mierzwińskiemu⁵¹. Zdaje się, że nieco przed 1643 r. nastąpił rozdział majątkowy pomiędzy synami Baltazara Wyszowskiego. Po 1647 r. Olbracht wystąpił

⁴⁴ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 133, k. 442v.

⁴⁵ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 20, s. 206: „Mathias Niedźwiedzki tenutarius Zurobiucensis et cum Anna Niedźwiedzka filia sua, consorti Joannis Wyszowski in Lewki haeredis”.

⁴⁶ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 19, s. 231, 235.

⁴⁷ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 12, s. 795.

⁴⁸ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 55, k. 409.

⁴⁹ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 15, s. 726–727.

⁵⁰ *Urzednicy inflanczy XVI–XVIII wieku. Spisy* 1994, nr 471, s. 72.

⁵¹ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 134, k. 127v–128.

w źródłach jako żyjący w dniu 12 maja 1653 r.⁵², zaś pierwsza wzmianka o nim jako zmarłym pochodzi z 31 lipca 1658 r.⁵³ Zmarł bezpotomnie, o czym świadczy wzmianka w źródle pod datą 26 lipca 1660 r., gdy jego brat, Jan Wyszkowski, sprzedawał Andrzejowi Anzelmowi Szablowskiemu plac w mieście Brańsku „post generosum Albrachtum Wyszkowski fratrem germanum steriliter decessum”⁵⁴. Z faktu wystąpienia w źródłach w 1642 r. wszystkich żyjących braci wynika, że tego roku nie dożył Przecław Wyszkowski, co skłania nas do przypuszczenia, iż zmarł on między 1637 a 1642 r. Nie jest wykluczone, że brał udział w toczących się w tym czasie wojnach Rzeczypospolitej, w których brali udział jego bracia.

Jak wspomniano wyżej, jedynym z synów Baltazara Wyszковского, który doczekał się potomstwa męskiego był jeden z jego młodszych dzieci, Krzysztof. Jak już wyżej wspomniano, za zasługi wojenne wyświadczone Rzeczypospolitej król Władysław IV powołał Krzysztofa Wyszковского na nowo utworzony urząd podczaszego bielskiego w dniu 17 IV 1643 r.⁵⁵ Jednakże z powodu wyznawanej konfesji ariańskiej Krzysztof Wyszkowski musiał z niego ustąpić w 1660 r., a na jego miejsce mianowano Jana Oświęcima. Nie wiemy, kiedy i z kim ożenił się ten syn chorążego bielskiego, jednakże wiadomo, że z jego małżeństwa urodziło się co najmniej dwoje dzieci, synowie Aleksander i Paweł Wyszkowscy. Obaj odbywali posługę wojenną, którą zakończyli w 1685 r., i wtedy zainteresowali się losem swej niepełnosprawnej krewnej Izabeli i jej majątkiem, który skutecznie przejęli. Dowiadujemy się tego z zapisu, którego dokonał Aleksander Wyszkowski, na rzecz swego brata wszystkich swoich dóbr odziedziczonych po ojcu oraz stryjach: Janie, Olbrachcie, Aleksandrze, jak również po Teresie Wyszkowskiej, swej siostrze stryjecznej, żonie Tomasza Kanigowskiego⁵⁶. W ziemi bielskiej były to Tworki, Lewki i Zabłocie, natomiast w ziemi brzeskiej Jelnia, Paszuki, Chomutyny; prócz tego było jeszcze 300 łanów w województwie smoleńskim. Ze wspomnianego aktu zapisu na rzecz brata wynika, że Aleksander Wyszkowski nie spodziewał się mieć rodziny i potomstwa. Natomiast o Pawle Wyszkovskim dowiadujemy się przy okazji skargi wniesionej przez podsędką wiskiego Szymona Zakrzewskiego, stryjecznego brata zmarłego Jana Zakrzewskiego, po którym wdowę, Elżbietę Krochowską, poślubił właśnie Paweł Wyszkowski, przejmując opiekę nad jej dziećmi i ich majątkiem⁵⁷.

Potomstwo Baltazara Wyszковского na wykresie przedstawia się następująco:

⁵² NGABM, f. 1708, op.1, nr 146, k. 147.

⁵³ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 149, k. 545.

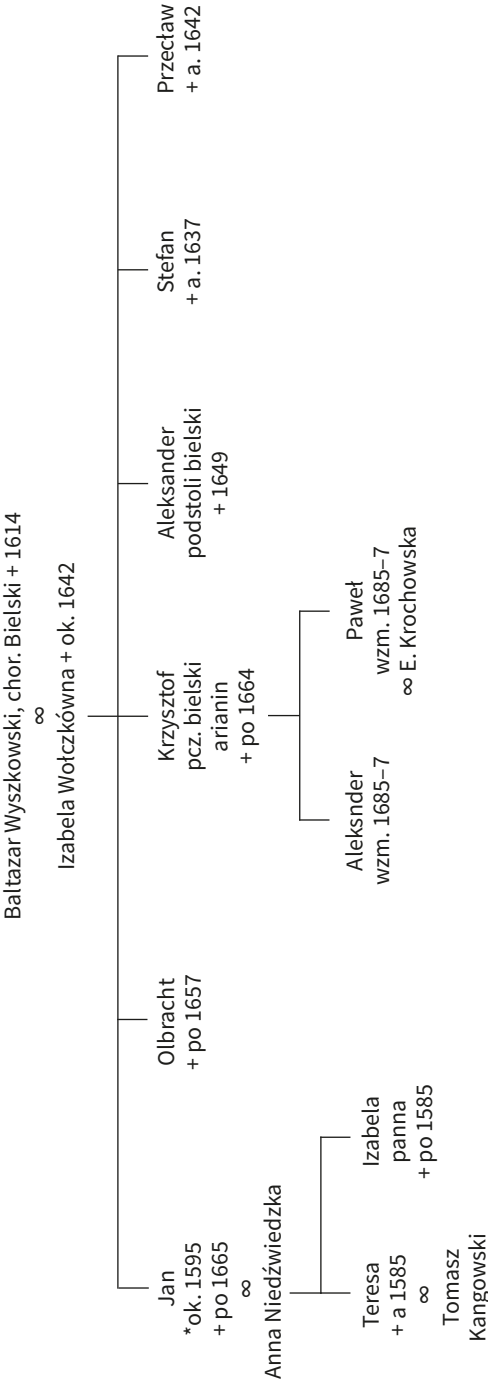
⁵⁴ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 7, s. 1.

⁵⁵ *Urzędnicy podlascy XIV-XVIII wieku. Spisy* 1994, nr 97, s. 45.

⁵⁶ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 55, k. 409.

⁵⁷ NGABM, f. 1708, op.1, nr 189, k. 95.

Tablica nr 3

*

Nieco młodszym od Baltazara synem sędziego Wojciecha był Stanisław Wyszkowski, który, jak wspomniano, był dziedzicem w Rybakach w dzisiejszym powiecie monieckim i poślubił Zofię Siestrzewitowską, córkę Mikołaja, a siostrę Zbigniewa osiadłego w ziemi lubelskiej. O jego już zawartym małżeństwie dowiadujemy się ze źródła datowanego na 1597 r.⁵⁸ Ze swą małżonką Zofią Stanisław Wyszkowski doczekał się co najmniej sześciorga dzieci, a mianowicie synów Jana, Mikołaja, Zygmunta oraz trzech córek Doroty, Anny i Marianny. Jego żywot był tylko nieco dłuższy niż Baltazara, bowiem Stanisław po raz ostatni jako żyjący wspomniany jest w źródle datowanym na 30 IV 1615 r.⁵⁹, gdy zawierał umowę ze swym szwagrem Zbigniewem Siestrzewitowskim w sprawie arendy dóbr Rybaki. Już 10 XI 1616 r. wystąpiła Zofia, wdowa po nim, która układała się z Sebastianem Brzozowskim w sprawie oprawy dla swej córki Anny⁶⁰. Wdowa po Stanisławie, Zofia Siestrzewitowska, jest poświadczona jako żyjąca po raz ostatni w dniu 10 XI 1643 r.⁶¹ Na samym początku zajmujemy się losami córek Stanisława Wyszkovskiego. Najstarsza z nich – Dorota – została żoną Macjana Wiszowatego h. Pierzchała, podstolego Podlaskiego. Nie była ona pierwszą żoną Marcjana, bowiem wcześniej poślubił on Barbarę Kalecką, wdowę po Feliksie Gołyńskim, sędzim ziemskim Wyszogrodzkim⁶². Dorota wniosła swemu mężowi 2000 złotych posagu, do których małżonek jej dołożył drugie 2000 złotych przywianku⁶³. Barbara zmarła zapewne wkrótce po 29 IX 1618 r., gdy cedowała na rzecz Benedykta Wyszowatego swój posag 2500 florenów i 500 florenów przywianku⁶⁴. Wynika z tego, że w trakcie trwania małżeństwa z Marcjanem Wyszowatym jej wiano powiększyło się o 500 złotych. Dorota Wyszkovska już jako żona Marcjana kwitowała w 1619 r. swą matkę i braci Mikołaja i Zygmunta, zrzekając się praw do ojcowizny i macierzyzny. Najstarszy z synów Stanisława, Jan Wyszkowski, nie wystąpił w tym źródle i zadać można pytanie, czy Jan Wyszkowski, który wystąpił w źródle z 1629 r., jest tożsamy z bratem Mikołaja i Zygmunta Wyszkovskich⁶⁵. Musimy na nie odpowiedzieć przecząco. Dorota Wyszkovska owdowiała po 1638 r., gdyż jeszcze w poniedziałek po Niedzieli świętej Trójcy tegoż roku jej pierwszy mąż procesował się ze szlachetnymi panami Mościckimi⁶⁶. Po tej dacie

⁵⁸ ANK, ZZG, sygn. 29, 678 01, nr 17, s. 590: „Stanislaus Wyszkowski filius Alberti Wyszkowski antiqui iudicis terrestris Bielscensis, et Zofia filia Nicolai Siestrzewitowski coniuges”.

⁵⁹ NGABM, f. 1708, op.1, nr 29, k. 39.

⁶⁰ NGABM, f. 1708, op.1, nr 104, k. 587.

⁶¹ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 134, k. 15v.

⁶² CPAUL, f. 812, op.1, nr 8, k. 38. (= NGABM, f. 1708, op.1, nr 26, k. 6–7 z 1607 r.).

⁶³ CPAUL, f. 812, op.1, nr 3, k. 41–41v; zob. Tęgowski 2019, s. 318n.

⁶⁴ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 12, s. 197.

⁶⁵ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 12, s. 298.

⁶⁶ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 128, k. 376.

nie pojawił się już w źródłach. Dorota Wyszowska wystąpiła jako wdowa po Marcjanie Wyszowatym w 1639 r.⁶⁷ Z zeznania jego bratanków z 1642 r. – Marcjana i Stanisława Wiszowatych, synów Stanisława – oraz innych krewnych wynika, że wspominają oni: „Martianum Wiszowaty exactorem terrae Bielscensis patrum suum steriliter demortuum”⁶⁸. Po śmierci pierwszego męża Dorota została żoną miecznika ziemi liwskiej Jana Władysława Zaliwskiego h. Junosza, który ostatecznie awansował z miecznika na podstolego tej ziemi i jako taki jest poświadczony w 1650 r.⁶⁹ Małżeństwo Doroty Wyszowskiej z Janem Zaliwskim doszło do skutku przed 1642 r.⁷⁰, gdy wystąpiła ona razem z matką i siostrzenicą Dorotą Bagieńską⁷¹. Nie wiemy, czy drugi mąż Doroty był wcześniej żonaty, a także tego, czy pozostawił potomstwo. Jeszcze w 1665 r. Dorota Wyszowska jest poświadczona jako żyjąca, gdyż zapisała mężowi swej stryjecznej siostry, podstolemu parnawskiemu Tomaszowi Kanigowskiemu, 100 florenów⁷². Jednym z ostatnich było wystąpienie Doroty Wyszowskiej w piątek przed Zielonymi Świątkami (23 V) 1670 r., gdy upoważniła do występowania w swoim imieniu przed Trybunałem Koronnym w Lublinie niejakiego Wojciecha Blezińskiego⁷³. W dniu 7 II 1671 r. Dorota po raz ostatni wystąpiła jako żyjąca⁷⁴. W dniu 3 II 1672 r. wspomniano o Dorocie Wyszowskiej jako zmarłej, po której dziedziczył jej brat Zygmunt oraz jego syn Stanisław, a były to dobra w Kiewlakach, które Dorota trzymała w zastawie 8000 złotych od Stanisława Sutkowskiego od 1654 r. Na tych dobrach ciążył zapis 1000 złotych na rzecz krewnego drugiego męża Doroty, Teofili Adrianówny Zaliwskiej, żony Andrzeja Stanisławowica Jałbrzyk Wyszynskiego⁷⁵. Oba wspomniane wyżej małżeństwa Doroty Wyszowskiej były bezdzietne.

Druga z córek Stanisława Wyszowskiego, Anna, jak wspomniano, w 1616 r. została żoną chorążego ziemi bielskiej Sebastiana Brzozowskiego⁷⁶, co by wskazywało, że była starsza od swej siostry, która została żoną Marcjana Wiszowatego przynajmniej dwa lata później. Zważywszy na fakt, że data zawarcia małżeństwa Stanisława Wyszowskiego z Zofią Siestrzewitowską przypadła na koniec lat

⁶⁷ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 20, s. 136.

⁶⁸ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 19, k. 54.

⁶⁹ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 19, k. 44; NGABM, f. 1708, op. 1, nr 141, k. 99.

⁷⁰ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 19, k. 54: „Dorothea Wyszowska, 1mi olim Martiani Wiszowaty exactoris terrae Bielscensis, 2di ad praesens voti consors Joannis Vladislai Zaliwski gladiferi Livensis”.

⁷¹ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 19, s. 291.

⁷² CPAUL, f. 812, op. 1, nr 6, s. 2.

⁷³ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 127, k. 31v.; tamże, nr 167, k. 31.

⁷⁴ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 168, k. 348.

⁷⁵ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 169, k. 27–28.

⁷⁶ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 104, k. 587 (31 X 1616 r.).

dziewięćdziesiątych XVI w., obie najstarsze córki wychodziły za mąż przed ukończeniem 20 lat życia. Anna Wyszowska była zamężna za Sebastianem Brzozowskim niespełna dwa lata, bowiem przed 3 IX 1618 r. Sebastian Brzozowski zmarł, a na urząd chorążego bielskiego w jego miejsce król mianował dotychczasowego wojskiego tej ziemi Jana Kuleszę⁷⁷. Małżeństwo Anny i Sebastiana Brzozowskich było prawdopodobnie bezdzietne. Niebawem jednak Anna Wyszowska wyszła za mąż powtórnie za kniazia Fiodora Juriewicza Massalskiego z ziemi grodzieńskiej i już 3 III 1621 r. spisano kontrakt (intercyzę) w Studziwodach (nb. należących do jej szwagra Macjana Wiszowatego) pod zakładem 5000 złotych⁷⁸. Było to równoznaczne z wysokością jej posagu. Nie znamy dalszych losów tego małżeństwa.

Trzecia z córek Stanisława Wyszковского i Zofii Siestrzewitowskiej, Marianna Wyszowska, została żoną Andrzeja Bagińskiego, syna Marcina, z którym miała córkę Dorotę, będącą jedną ze spadkobierczyń swej ciotki Doroty Wyszowskiej w 1672 r. Była ona wówczas żoną Jana Brzezińskiego, będącego na ten czas na służbie wojennej⁷⁹. Marianna wyszła za mąż przed 1625 rokiem, kiedy to intercyzę małżeńską zapisano w aktach tykocińskich⁸⁰, zaś owdowiała nie później niż w 1638 roku, gdy przed sądem grodzkim kwitowała swą stryjnę Izabelę Wołczkównę, wdowę po Baltazarze Wyszowskim, 1500 złotych⁸¹. Niebawem Marianna Wyszowska wyszła powtórnie za mąż za Aleksandra Grajewskiego, syna Stanisława Grajewskiego, niegdyś starosty wiskiego, i jako taka poświadczona jest w 1641 r.⁸²

Jak wspomnieliśmy wyżej, Jan, najstarszy z synów Stanisława Wyszковского nie pojawił się już w źródle, gdy jego siostry Dorota i Anna kwitowały matkę oraz braci Mikołaja i Zygmunta Wyszowskich ze spłaty posagu w 1619 roku. Domyślam się, że widocznie już wtedy Jan Stanisławowicz Wyszowski nie żył. O Mikołaju natomiast wiemy, że zaciągnął dług pod zastaw swych dóbr, który jego młodszy brat Zygmunt regulował w latach czterdziestych XVII w. Jest pewne więc, że Mikołaj Stanisławowicz Wyszowski zmarł przed tą datą. Z pozwu starosty brańskiego, Prokopa Leśnowolskiego, datowanego na 10 IV 1628 r., skierowanego do jego matki i brata Zygmunta, złożonego w imieniu szlachetnego Seweryna Malinowskiego w sprawie długu „qui per transportationem terrestrem Branscensem per olim G. Nicolaum Wyszowski filium supranominati olim G. Stanisłai

⁷⁷ AGAD Metryka Koronna, Księgi wpisów, nr 163, k. 23–23v.

⁷⁸ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 108, k. 82v.

⁷⁹ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 169, k. 27v.

⁸⁰ Centralne Archiwum Ukrainy w Kijowie (dalej CAUK), f. 966, op. 1, nr 98, s. 551.

⁸¹ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 128, s. 391–v.; CPAUL, f. 812, op. 1, nr 19, k. 44.

⁸² ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 12, s. 793–794; tamże, nr 19, s. 235.

Wyszkowski ex eadem Zofia Siestrzewitowska progenitus...”⁸³, wnioskujemy, że Mikołaj już wtedy nie żył. Dług wobec Malinowskiego wynosił ponad 100 złotych. Nic nie wiemy na temat jego małżeństwa i potomstwa. Skoro dług po nim dziedziczył jego brat, wnioskuję, iż zapewne zmarł bezpotomnie. Nastąpiło to po 1619 a przed 10 IV 1628 r.

Natomiast najmłodszy z braci, Zygmunt Wyszkowski, za zasługi wojenne otrzymał w dniu 15 VIII 1642 r. nominację na nowo utworzony urząd łowczego bielskiego⁸⁴. Król w swym akcie nominacyjnym podkreśla: „Quare vacante hucusque venatoriati terrae Bielscensis ipsi hoc munus de novo more et exemplo aliorum palatinatum, didistrictum, terrarumque Regni nostri inhaerendo constitutionibus Regni dandum et conferendum putavimus prout damus et conferimus praesentibus literis nostris, volentes ut munus hoc cum omnibus iuribus, praerogativis, immunitatibus quibusvis ad illud spectantibus teneat, habeat ad extrema vitae suae tempora vel maioris alicuius dignitatis aut officii assecutionem”⁸⁵. Nie jest wykluczone, że w takich działaniach wojennych w służbie Rzeczypospolitej brali udział także jego dwaj starsi bracia. W roku 1648, w czasie bezkrólewia po śmierci Władysława IV, Zygmunt Wyszkowski został wybrany w skład sądu kapturowego⁸⁶. Znamy z imienia i nazwiska ostatnią żonę Zygmunta Wyszkowskiego – była nią Katarzyna Biedrzycka, córka stolnika łomżyńskiego Jana Biedrzyckiego. Na marginesie mówiąc, Jan Biedrzycki był żonaty z Dorotą Święcicką, podwójną wdową po stolniku łomżyńskim Stanisławie Mężenkim, zastrzelonym w 1606 r., i *secundo voto* po podstaroście suraskim Stanisławie Kędzierzawskim, z którym miała córkę Annę wydaną za męża za Stanisława Wnorowskiego w 1628 r.⁸⁷ Jan Biedrzycki, późniejszy stolnik łomżyński, jest poświadczony jako mąż Doroty Święcickiej już w 1615 r. Jest prawdopodobne, że druga żona Zygmunta Wyszkowskiego mogła być córką Doroty Święcickiej, po której śmierci Jan Biedrzycki poślubił jeszcze Zofię Oborską, a ta zmarła bezpotomnie, gdyż jej krewni dopominali się od Katarzyny i jej męża zwrotu części posagu w kwocie 4000 złotych⁸⁸. Skłania to do przyjęcia poglądu, iż Katarzyna była jedynym dzieckiem Jana Biedrzyckiego. Małżeństwo Zygmunta z Katarzyną Biedrzycką zostało zawarte nie później niż w 1652 r., kiedy to małżonkowie zapisali sobie wzajemnie dożywocie na swych dobrach⁸⁹. Z tego związku urodziło się co najmniej czworo dzieci: syn Stanisław Jan, późniejszy

⁸³ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 128, k. 220v.

⁸⁴ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 19, k. 63–63v. Zob. też Tęgowski 2014, s. 13.

⁸⁵ Tamże.

⁸⁶ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 15, s. 284.

⁸⁷ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 17, s. 276.

⁸⁸ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 146, k. 478 (21 VI 1653 r.).

⁸⁹ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 13, s. 294.

łowczy ziemi bielskiej, oraz trzy córki: Katarzyna, Petronela i Zofia. Syn nie był najstarszym z dzieci Zygmunta. Istniała bowiem inna córka Zygmunta Wyszkwowskiego, Teodora, która została w latach pięćdziesiątych XVII w. najpierw żoną Jakuba Józefa Gobiaty⁹⁰, syna Chryzostoma, dziedzica w Mikicinie, któremu w 1650 r. wniosła 4000 złotych posagu, a następnie po jego śmierci została żoną cześnika grodzieńskiego Dobrogosta Boufała, co nastąpiło w 1658 r. Zatem z całą pewnością nie mogła być ona córką Biedrzyckiej. Zarówno pierwszy, jak i drugi mąż Teodory w chwili poślubiania jej byli wdowcami: Jakub Józef Gobiata poślubił w 1639 r. wdowę po Marcynie Koszczycu, Elżbietę Turnowską⁹¹, która zmarła przed 1650 r., zaś Dobrogost Janowic Boufał był żonaty wcześniej z Anną Niezabitowską, z którą miał syna Stanisława⁹². Jako wdowa po dwóch mężach wystąpiła Teodora Wyszkwowska w 1659 r.⁹³ Można przypuszczać, że pierwszą żoną Zygmunta była nieznana z imienia córka Macieja Niedźwiedzkiego, który w 1642 r. zastawił jednemu wówczas żyjącemu synowi Stanisława Wyszkwowskiego swe dobra nieruchome w Lewkach i Rojkach w kwocie 3000 złotych⁹⁴. Zygmunt Wyszkwowski, żeniąc się z Katarzyną Biedrzycką, wszedł w parantelę ze środowiskiem zamożniejszej szlachty mazowieckiej i tam z pewnością miał swoje dobra nieruchome. Miał już wtedy około 50 lat, a więc nic dziwnego, że w końcu 1660 r. do kancelarii królewskiej dotarła pogłoska o jego rzekomej śmierci i na miejsce Wyszkwowskiego mianowano tam rycerza husarii królewskiej, Kazimierza Gołuchowskiego⁹⁵. Być może przyczyną tego nieporozumienia była ciężka choroba Zygmunta Wyszkwowskiego, z której wyszedł i żył jeszcze kilkanaście lat. Z pewnością dożył on do ponad 70 lat. Postarał się później, by urząd łowczego ziemskiego nie wyszedł z rodziny i w roku 1673 otrzymał pozwolenie na cesję łowczostwa bielskiego na rzecz swego jedyne go syna Stanisława Jana Wyszkwowskiego. Nominacja królewska dla Stanisława Jana Wyszkwowskiego wystawiona została w dniu 5 IX 1673 r.⁹⁶ O jego córkach zrodzonych w małżeństwie z Katarzyną Biedrzycką dowiadujemy się z tzw. Kapićjanów lwowskich pod datą 1671 r. Były to „Catharina consors Casimiri olim Andreae Przeczkowski de Lu-

⁹⁰ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 13, s. 293: (1652, feria Sexta in vigilia SS. Petri et Pauli apostolorum): „G. Theodora filia G. Sigismundi Wyszkwowski venatoris terrae Bielscensis, consor vero G. Jacobi Josefi Gobiata, G. Sigismundum Wyszkwowski venatorem terrae Bielscensis de dote ex bonis Rybaki et Kalinowo concernenti quietat, ac bonis omnibus abrenuntiat”.

⁹¹ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 19, s. 124.

⁹² *Urzednicy Wielkiego Ksiestwa Litewskiego Spisy* 2009, nr 1562, s. 245.

⁹³ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 15, s. 419.

⁹⁴ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 15, s. 323.

⁹⁵ AGAD, Metryka Koronna, Sigillata 3, k. 162, nr 4: „Venatoriatus terrae Bielscensis in palatinatu Podlachiae post obitum Generosi Wyszkwowski Generoso Casimiro Gołuchowski militi hastato cohortis SRM. Datum Cracoviae die 31 Decembris 1660”.

⁹⁶ *Urzednicy podlascy XIV-XVIII wieku. Spisy* 1994, nr 51, s. 41.

biany, terrae Viznensis, Petronella consors Casimiri filii olim Bartholomaei Świderski de Kramkowka Parva haeredis ac Zofia consors Joannis filii Nicolai Komorowski”⁹⁷. Zygmunta Wyszkwowskiego wspomniano jako żyjącego jeszcze w listopadzie 1675 r.⁹⁸ Gdy zaś chodzi o jedynego syna łowczego bielskiego Zygmunta Wyszkwowskiego, Stanisława Jana, to nie mamy o nim zbyt wiele wiadomości. Pod datą 1682 r. mamy informację o już zawartym jego małżeństwie z Teresą Borzewską, córką nieboszczyka Jana Ludwika Borzewskiego starosty lipnowskiego⁹⁹. Żoną Jana Ludwika Borzewskiego, a matką Teresy była Marcjanna Działyńska, *secundo voto* Mikołajowa Wojsławska podkomorzyna łomżyńska¹⁰⁰. Siostra Teresy, Marcjanna Borzewska, była żoną *primo voto* Polichronii Suchcicki venatoris terrae Lomzensis, potem zaś – Jana Opackiego. Według spisu urzędników kujawskich i dobrzyńskich, Ludwik Borzewski h. Lubicz pełnił urząd podstolego dobrzyńskiego w latach 1648–1659¹⁰¹. Stanisław Jan Wyszkwowski zmarł przed 25 IV 1689 r. i pozostawił dość liczne potomstwo¹⁰². Kacper Niesiecki w swoim herbarzu zamieszcza informację, że w 1697 r. wystąpili Antoni, Mikołaj, Jan i Zygmunt Wyszkwowsky¹⁰³. Wiadomości Niesieckiego były nie dość precyzyjne, bowiem w tzw. Kapicjanach lwowskich pod datą 1696 r. mamy taką oto informację: „Generosi Antonius, Nicolaus, Joannes, Casimirus et Sigismundus filii olim Stanislai Wyszkwowski venatoris terrae Bielscensis, omnes ex G. Theresia Borzewska procreati”¹⁰⁴. Ci sami Wyszkwowsky określani jako małoletni wraz z matką wymienieni są przez starostę brańskiego Stefana Mikołaja Branickiego w dniu 27 X 1692 r.¹⁰⁵ Wynika z tego, że wszyscy oni byli urodzeni w latach osiemdziesiątych XVII w. Nie były to wszakże wszystkie dzieci łowczego bielskiego, bowiem w tychże Kapicjanach lwowskich pod datą roczną 1695 mamy wiadomość o ich siostrze Mariannie, która została żoną Hilarego Łukasza Łyczki, młodszego syna cześnika podlaskiego Mikołaja Łyczki¹⁰⁶. Jeśli więc Marianna została wydana za mąż w 1695, to jej narodziny musimy sytuować nie później

⁹⁷ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 23, k. 22v.

⁹⁸ Wnioskujemy to z oświadczenia Kazimierza Świderskiego i jego żony Petroneli Wyszkwowskiej z dnia 18 XI 1675 r. (ZZG, 20, s. 646 = Mińsk 171, k. 472v–473), gdzie przy imieniu ojca Petroneli nie ma słowa „olim”.

⁹⁹ CAUK, f. 966, op.1, nr 108, s. 107.

¹⁰⁰ CAUK, f. 966, op.1, nr 111, s. 572.

¹⁰¹ *Urzędnicy kujawscy i dobrzyńscy XVI–XVIII wieku. Spisy* 1990, nr 1602, s. 191.

¹⁰² *Urzędnicy podlascy XIV–XVIII wieku. Spisy* 1994, nr 51, s. 41.

¹⁰³ Niesiecki 1842, s. 463.

¹⁰⁴ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 26, k. 11v.

¹⁰⁵ NGABM, f. 1708, op. 1, nr 61, k. 66v.

¹⁰⁶ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 26, k. 4v.: „Hilarius Lucas olim Nicolai Łyczko pincernae Podlachiae filius, in Zalesie et Mień haeres, atque Martianna olim Stanislai Wyszkwowski venatoris terrae Bielscensis filia, coniuges”.

niż w 1680 r. Najstarszy z synów łowczego bielskiego, Antoni, w 1700 r. poślubił Mariannę Przysiecką, córkę podstolego połockiego Jerzego Adama. Jerzy Adam Przysiecki h. Nowina wzmiankowany jest tylko jednorazowo jako budowniczy połocki¹⁰⁷. Bratem Marianny był Ludwik Karol Przysiecki, łowczy miński, żonaty z Marianną Olbrzymską¹⁰⁸. Małżeństwo Antoniego z Marianną Przysiecką nie trwało długo. Już bowiem w 1725 r. Antoni Wyszkowski poślubił Rozalię Świderską, która go przeżyła i wystąpiła w 1743 roku jako wdowa po nim oraz po Baltazarze Korzenieckim, zaś była już „terio voto consors Alberti Narzymski”¹⁰⁹. O potomstwie Antoniego nie mamy wiadomości. O Janie i Kazimierzu Wyszkowych, synach łowczego Stanisława Jana Wyszковского, również nie mamy wiadomości. O Mikołaju Wyszkovskim natomiast wiemy, że ożenił się z Katarzyną Prynypaty i pełnił funkcję rotmistrza Jego Królewskiej Mości w 1719 r.¹¹⁰ Z tego małżeństwa pochodziło dwoje jego dzieci, a mianowicie Łucja, która w 1744 r. poświadczona jest jako żona Józefa Świderskiego¹¹¹, oraz Antoni, który w 1749 roku wspomniany jest następująco: „Antonius Wyszkowski olim Nicolai Wyszkowski rothmagistri Sacrae Regiae Maiestatis filius, bonorum Rybaki haeres”¹¹². Jest możliwe, a nawet pewne, że żona Jana Felicjanowica Brzozowskiego, Łucja Wyszkovska, występująca w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XVIII w. jako wdowa i matka trojga dzieci, jest identyczna z wymienioną wyżej żoną Józefa Świderskiego. Otóż w dniu 15 lipca 1760 r. Łucja z Wyszkowych, żona Jana Brzozowskiego, kwitowała swego brata Antoniego Wyszковского z posagu i zrzekła się wszelkich pretensji do ojcowizny i macierzyzny¹¹³. Kwota posagu Łucji opiewała na 4126 florenów. Nie wspomniano tam o tym, że była ona wdową po pierwszym mężu Józefie Świderskim – widocznie pierwszy mariaż Zofii był bezpotomny. Z dwóch pierwszych wzmianek o dzieciach Mikołaja Wyszковского wnioskujemy, że ten syn Stanisława Jana Wyszковского dożył 1744 r., zaś w 1749 był już wspomniany jako zmarły.

O najmłodszym synu łowczego bielskiego, Zygmuncie Wyszkovskim, zachowało się nieco więcej informacji. Otóż wiemy, że najpóźniej w 1719 roku poślubił on Annę, córkę podczaszego łomżyńskiego Jana Iłowskiego¹¹⁴. Z akt wąsokich czerpiemy wiadomość, że w roku 1744 „Romualdus Sigismundi

¹⁰⁷ *Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy* 2018, nr 8, s. 72.

¹⁰⁸ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 26, k. 38v.

¹⁰⁹ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 41, s. 72, 186.

¹¹⁰ ANK, ZZG, s. 29 678 01, nr 41, s. 28.

¹¹¹ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 41, s. 197 (199): „G. Josefus Świderski in Kramkowka Magna et Parva haeres et Lucia olim G. Nicolai Wyszkowski rothmagistri terrae Bielscensis in bonis Rybaki haeredis, coniuges”.

¹¹² CPAUK, f. 966, op.1, nr 911, s. 963.

¹¹³ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 2, k. 135–137.

¹¹⁴ CPAUK, f. 966, op. 1, nr 111, s. 800.

Wyszkowski venatoris terrae Bielscensis ex Anna Hłowska procreatus atque Theresia olim Stanislai Glinka iudicis terrae Łomzensis filia procreata, primi olim Sigismundi Mieczkowski vicecapitanei ac iudicis castrensis Colnensis, secundi ad praesens voti coniuges¹¹⁵. Wynika z tej informacji, że łowczyc bielski Zygmunt Wyszkowski poślubił Annę Hłowską, z którą miał syna Romualda. Ten zaś poślubił sędziankę łomżyńską Teresę Glinkę, wdowę po podstarościm i sędzim grodzkim kolneńskim, Zygmuncie Mieczkowskim. W ciągu następnych dziesięciu lat Romualda Wyszkowskiego odnotowano jako podpiska ziemskiego i grodzkiego łomżyńskiego¹¹⁶. Następnie w 1755 r. został miecznikiem łomżyńskim, zaś trzy lata później podstolim łomżyńskim oraz podstarościm i sędzią grodzkim kolneńskim¹¹⁷. Wkrótce (w 1766) osiągnął urząd podczaszego łomżyńskiego, zachowując funkcje grodzkie kolneńskie¹¹⁸. Szczytem jego kariery było osiągnięcie w 1773 r. urzędu podkomorzego łomżyńskiego¹¹⁹. Rok później wystąpił jako „praefectus cohortis loricatae JM Skórzewski succamerarii Poznaniensis”¹²⁰. Ojciec Romualda po raz ostatni wzmiankowany jest jako żyjący w 1753 r.¹²¹ Z zapisu pod datą 1778 r. dowiadujemy się, że dzieckiem Romualda z jego pierwszego małżeństwa był Wiktoryn, który już wówczas był plebanem w Bodzanowie i kanonikiem pułtuskim¹²². Pod datą 1781 roku zostało wymienione całe potomstwo zmarłego Romualda Wyszkowskiego. Byli to dwaj synowie zrodzeni z pierwszego małżeństwa – Wiktoryn, kanonik katedralny plocki, Stanisław, kanonik pułtusi – oraz Ksawery, Seweryn, Apolinary, Jan i Hiacynt¹²³. Ci ostatni prawdopodobnie pochodzili z drugiego małżeństwa, bowiem w bliżej nieokreślonym czasie Romuald owdowiał i poślubił szlachetną Kunegundę Iwińską, która jako wdowa po podkomorzym Romualdzie Wyszkowskim wystąpiła w roku 1780¹²⁴.

Na wykresie potomstwo Stanisława Wyszkowskiego przedstawia się następująco:

¹¹⁵ CPAUK, f. 966, op. 1, nr 98, s. 799.

¹¹⁶ CPAUK, f. 966, op. 1, nr 102, s. 342.

¹¹⁷ Tamże, s. 345.

¹¹⁸ Tamże, s. 352–354.

¹¹⁹ Tamże, s. 364.

¹²⁰ Tamże, s. 356 (chodzi tu o Michała Skórzewskiego, h. Drogosław).

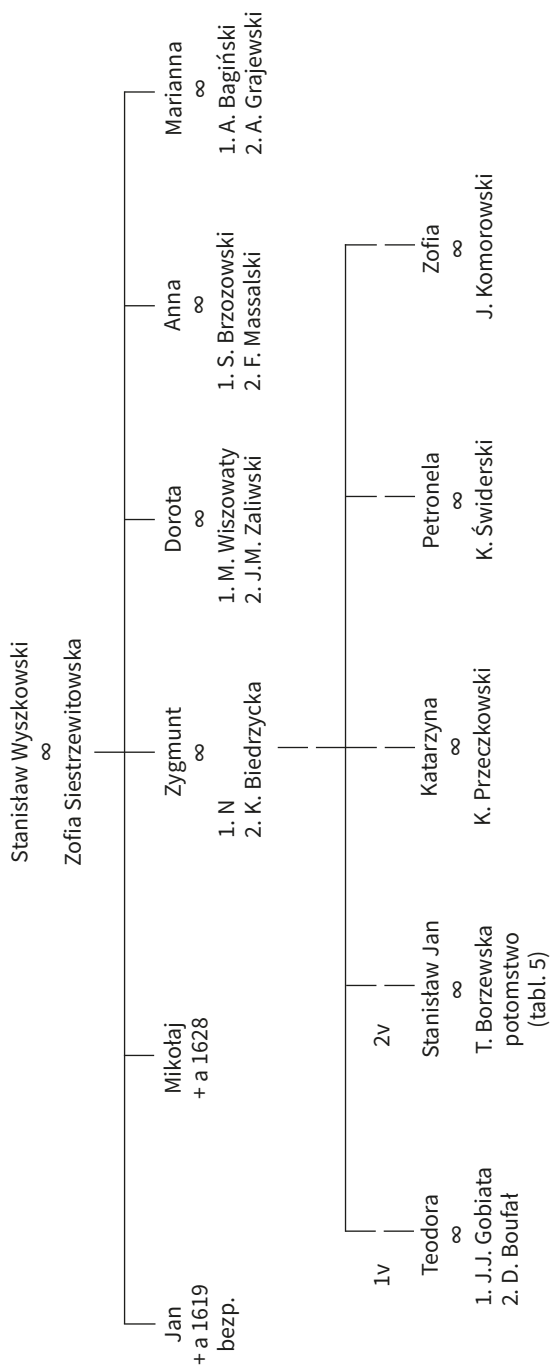
¹²¹ Tamże, s. 344 (Sigismundus Wyszkowski venator[ida] terrae Bielscensis).

¹²² CPAUK, f. 966, op. 1, nr 101, s. 240.

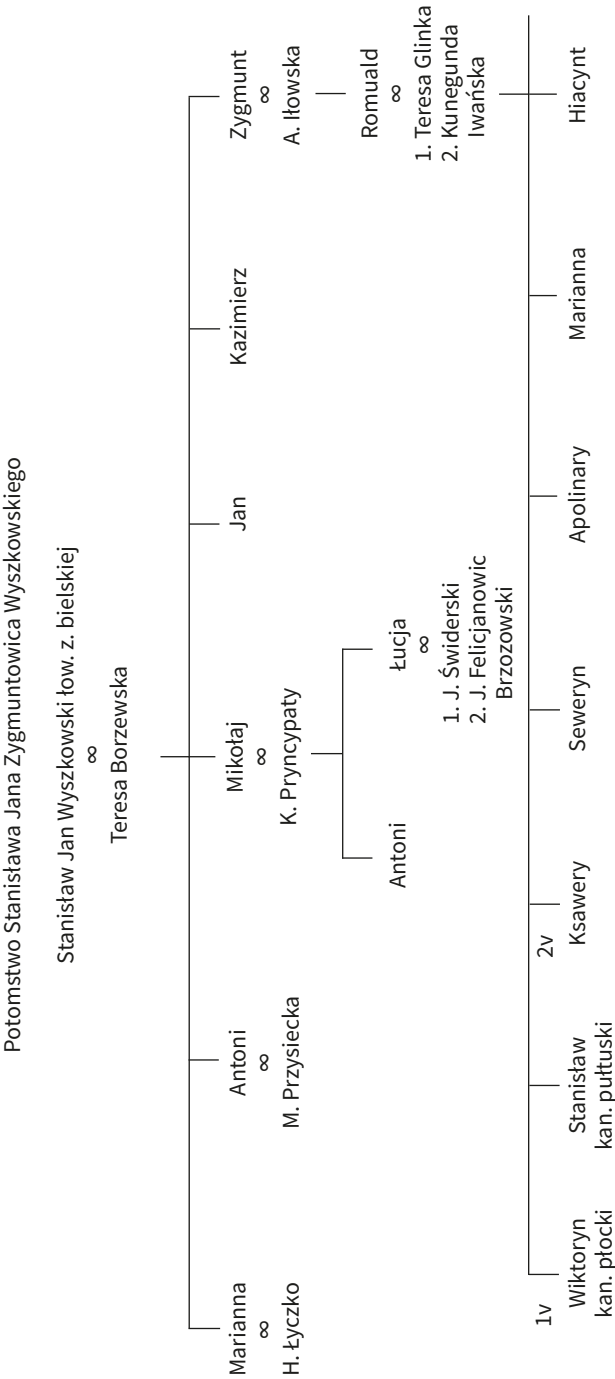
¹²³ CPAUK, f. 966, op. 1, nr 98, s. 632: „Victorinus canonicus cathedralis Plocensis et Stanislaus canonicus Pułtoviensis ex olim Theresiae de Glinki procreati, atque Xaverius, Severinus, Apolinaris, Joannes et Hiacintus olim Romualdi Wyszkowski succamerarii terrae Lomzensis filii”.

¹²⁴ CPAUK, f. 966, op. 1, nr 101, s. 247.

Tablica nr 4

Tablica nr 5

Najmłodszy z synów sędziego Wojciecha, Samuel Wojciechowicz Wyszkowski, pojął za żonę Katarzynę, córkę chorążego bielskiego Adama Owsianego herbu Rola i doczekał się z nią jedynie potomstwa żeńskiego. Ojciec Katarzyny, Adam Owsiany, zmarł w 1588 r. – był on synem Tomasza, blisko współpracującego z królową Boną, sprawcy zamków bielskiego i suraskiego i pisarza ziemskiego bielskiego w latach 1561–1578. Matka Katarzyny wyszła ponownie za mąż za pisarza grodzkiego brańskiego Macieja Boguszkowskiego. Małżeństwo Samuela i Katarzyny istniało już w 1606 r. Córkami tej pary były: Elżbieta, Jadwiga, Izabela, Ustiana (Justyna) i Zofia. W 1618 r. ten syn sędziego bielskiego był posłem na sejm, a w 1620 ubiegał się o urząd podkomorzego bielskiego po zmarłym właśnie Marcinie Brzozowskim¹²⁵. Ostatecznie urząd ten dostał Stanisław Tarusa. Jeśli chodzi o parantelę Samuela Wyszkwowskiego, to poprzez żonę był skoliigacony z rodziną chorążego bielskiego Adama Owsianego i jego żony Anny Jeżewskiej, *secundo voto* Boguszkowskiej pisarzowej grodzkiej brańskiej. Siostrami Katarzyny Owsianej były: Barbara, wydana za mąż za Stanisława Tarusę h. Korab (późniejszego wojskiego, a następnie podkomorzego bielskiego), Jadwiga, żona Adama Kotuńskiego (podstarościego tykocińskiego), oraz Dorota, będąca jeszcze w 1607 r. panną, natomiast później żoną Tomasza Pietkowskiego h. Grzymała¹²⁶. Wdowa po Samuelu Wyszkwowskim wystąpiła już w źródle z datą 1625 r.¹²⁷ Natomiast Samuel Wyszkowski jako żyjący jest potwierdzony jeszcze w 1623 r., a zatem zmarł między 1623 a 1625 r. Wdowa po nim wyszła za mąż po dłuższym czasie wdowieństwa za Zygmunta Czarnockiego i jako taka jest poświadczona w 1638 r.¹²⁸ Córkami Samuela jeszcze w 1626 r. były niezamężne¹²⁹. W roku 1627 Katarzyna, wdowa po Samuelu Wyszkwowskim, wystąpiła jako dziedziczka w Skłodach¹³⁰.

Najwcześniej, spośród córek najmłodszego z synów Wojciecha Wyszkwowskiego, za mąż wyszła Jadwiga Samuelówna Wyszkwowska, a jej wybrankiem był Piotr Florianowicz Kuczewski h. Poraj, o czym dowiadujemy się ze źródła datowanego na 1638 r.¹³¹ W księgach grodzkich brańskich pod rokiem 1639 mamy też wiadomość, że jej siostra Izabela Wyszkwowska była żoną Wojciecha Kuczewskiego, syna Filipa z Kucz i Przestrzeli, zaś inna jej siostra – Elżbieta – była wtedy jeszcze panną. Izabela wniosła swemu mężowi posag w wysokości 4000

¹²⁵ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 20, k. 9v.

¹²⁶ ANK, ZZG, sygn. 29, 678 01, nr 12, s. 236.

¹²⁷ CPAUL, f. 812, op. 1, nr 19, k. 5.

¹²⁸ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 12, s. 730.

¹²⁹ CPAUL f. 812, op. 1, nr 14, k. 12v.

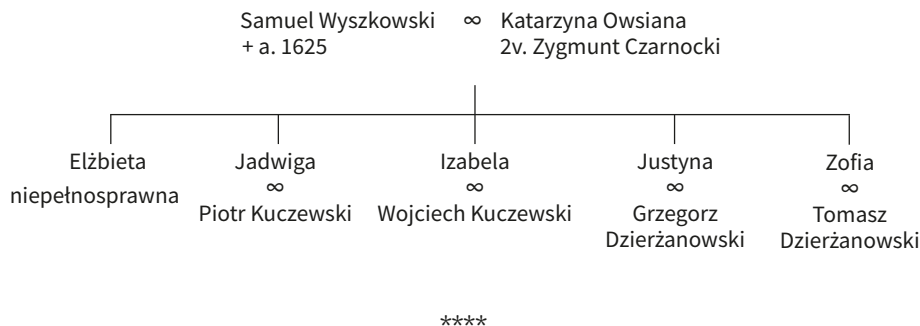
¹³⁰ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 12, s. 238.

¹³¹ Tamże, s. 714.

złotych¹³². Obaj Kuczewscy nie byli braćmi, chociaż zapewne byli ze sobą dość blisko spokrewnieni. W roku 1645 mamy wiadomość o zawartym małżeństwie Zofii Wyszkwowskiej z szlachetnym Tomaszem Dzierżanowskim, któremu ta córka Samuela Wyszkwowskiego wniosła 3000 złotych posagu¹³³. Najpóźniejszą informację mamy o zamążpójściu Justyny (Ustiany) Wyszkwowskiej, bo dopiero pod 1645 r.¹³⁴ Jej mężem był Grzegorz Stanisławowicz Dzierżanowski z Żywkowa. Te dwie córki Samuela poślubili dwaj bracia. Nie są znane ich dalsze losy. Po datach ich zamążpójścia możemy wnioskować przypuszczalne daty narodzin córek Samuela Wyszkwowskiego. Jeśli założymy, że w chwili zamążpójścia miały one około 20 lat, to dwie najstarsze mogły przyjść na świat około 1618–1619 roku, zaś pozostałe były od nich kilka lat młodsze. Wiadomo jedynie, że najstarsza z nich – Elżbieta – była niepełnosprawna i pozostawała pod opieką swej siostry Izabeli Kuczewskiej¹³⁵. Stąd zapewne zwiększona kwota posagowa w stosunku do młodszych sióstr o 1000 złotych. Jest to wytłumaczenie decyzji Katarzyny Owsianej, która nie miała innej możliwości powierzenia opieki nad niepełnosprawną córką, gdy sama zdecydowała się powtórnie wyjść za mąż za Zygmunta Czarnockiego.

Potomstwo Samuela Wyszkwowskiego na wykresie przedstawia się następująco:

Tablica nr 6

¹³² NGABM, f. 1708, op. 1, nr 129, k. 3v–5v (in Circumcisio Christi 1639).

¹³³ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 13, s. 34–35.

¹³⁴ ANK, ZZG, sygn. 29 678 01, nr 19, s. 356 i 564.

¹³⁵ Tamże, s. 121: „Albertus Kuczewski filius olim Filippi Kuczewski in Kucze, Przestrzele distictu Viznensis haeres et Izabella Wyszkwowska filia olim Samuelis Wyszkwowski, in Dębowo, Truski et Grabowczyk haeredissa, coniuges et quidam consors, cum Helisabeth Wyszkwowska sorore sua germana **inhabili** salute”.

Podsumowując powyższe dociekania na temat potomstwa Wojciecha Wyszковского na przestrzeni trzech wieków, dochodzimy do wniosku, że pozycja społeczna i majątkowa rodu utrzymywała się na poziomie średniej szlachty. Zaważyły o tym sprawowane przez protoplastę rodziny niższe urzędy grodzkie, a następnie urząd sędziego ziemskiego oraz skoligacenie z możniejszymi rodzinami szlacheckimi, a także zasługi wojenne członków rodu w XVII w. Spośród synów Wojciecha tylko jeden sprawował urząd ziemski – najstarszy z nich, Baltazar, był chorążym ziemi bielskiej. Więcej urzędów posiedli wnukowie sędziego Wojciecha – dwaj synowie Baltazara, Krzysztof i Aleksander, za zasługi wojenne posiedli urząd podczaszego i podstolego bielskiego, zaś syn Stanisława, Zygmunt Wyszkowski, uzyskał urząd łowczego, który przeszedł na jego syna Stanisława Jana Wyszковского. Tegoż z kolei wnuk – Romuald – osiągnął na koniec kariery najwyższy urząd podkomorzego łomżyńskiego. Dwaj synowie łowczego Stanisława Jana byli rotmistrzami królewskimi, zaś najmłodszy z nich, Zygmunt, przeniósł się na Mazowsze i tam jego potomkowie robili karierę urzędniczą w ziemi łomżyńskiej. O pozycji rodziny Wyszkowych świadczą też ich małżeństwa. Baltazar Wyszkowski ożenił się z córką podstolego chełmskiego, Izabelą Wołczkówną. Jego brat Samuel z córką chorążego bielskiego, Katarzyną Owsianą. Córki Stanisława Wojciechowica Wyszковского również powychodziły za urzędników ziemskich; Anna za chorążego bielskiego Sebastiana Brzozowskiego, zaś Dorota najpierw za podstolego podlaskiego Marcjana Wyszowatego, a po owdowieniu – za miecznika ziemi liwskiej Jana Władysława Zaliwskiego. Ich brat Zygmunt poślubił córkę stolnika łomżyńskiego Katarzynę Biedrzycką. Syn Zygmunta, Stanisław Jan Wyszkowski, był żonaty z córką starosty lipnowskiego Jana Ludwika Borzewskiego i Marcjanny Działyńskiej. W kolejnym pokoleniu syn łowczego Stanisława Jana, Zygmunt Wyszkowski, poślubił córkę podczaszego łomżyńskiego Jana Iłowskiego. W pokoleniu następnym Romuald Zygmunto-
Wyszkowski zawarł związek małżeński z sędzianką łomżyńską Teresą Glinką. Wynika stąd, że potomkowie wnuka sędziego bielskiego Wojciecha, Zygmunta Wyszковского ugruntowali swoją pozycję najpierw w elicie ziemi bielskiej, a następnie łomżyńskiej.

Bibliografia

Źródła rękopiśmienne i materiały niepublikowane

Archiwum Główne Akt Dawnych,

Kapicjana, nr 11, 14.

Metryka Koronna, księgi wpisów, nr 163, 191.

Metryka Koronna, Sigillata, nr 3, 4.

Archiwum Narodowe w Krakowie,
Zbiór Zygmunta Glogera, sygn. 29 678 01, nr 2, 7, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 41.
Centralne Państwowe Archiwum Ukrainy we Lwowie, f. 812, op. 1, nr 2, 3, 6–8, 14, 19, 20, 23, 26.
Centralne Archiwum Ukrainy w Kijowie, f. 966, op. 1, nr 98, 101, 102, 108, 111, 911.
Narodowe Archiwum Historyczne Białorusi w Mińsku, f. 1706, op. 1, nr 6–7, f. 1708, op. 1, nr 5, 13, 26, 27, 29, 44, 55, 61, 92, 100, 104, 108, 127–130, 133, 134, 141, 146, 149, 167–169, 171, 189.

Źródła drukowane i literatura przedmiotu

- Jabłonowski A. (1908), *Podlasie*, w: *Źródła dziejowe*, t. XVII, cz. 1, Warszawa.
- Jaszczołt T. (2016), *Wojnowie herbu Ślepowron w ziemi bielskiej w XV i XVI wieku*, w: *Studia Genealogiczne*, red. A. Sikorski, T. Sławiński, Warszawa, s. 193–248.
- Lietuvos Metrika (1528)* (2006), kn. 523, Vilnius.
- Niesiecki K. (1842), *Herbarz polski (1728)*, wyd. J.N. Bobrowicz, t. IX, Lipsk.
- Posłowie ziemscy koronni 1493–1600* (2013), red. I. Kaniewska, Warszawa.
- Tęgowski J. (2014), *O elicie urzędniczej Podlasia uwag kilka*, „*Studia Podlaskie*” 22, s. 9–23.
- Tęgowski J. (2019), *Rodowody dwóch linii Brzozowskich na przykładzie rodzin podkomorzego bielskiego Teofila oraz descendantów Mikołaja podkomorzego bielskiego (do końca XVII w.)*, w: *Studia genealogiczne poświęcone pamięci profesora Włodzimierza Dworzaczka*, t. 3, red. A. Sikorski, T. Sławiński, Warszawa.
- Tęgowski J. (2022), *Rodzina Jałbrzyk Wyszyńskich herbu Grabie na Podlasiu w XVI i XVII w.*, „*Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego*” 21 (32), Warszawa.
- Urzędnicy podlascy XIV–XVIII wieku. Spisy* (1994), red. A. Gąsiorowski, opr. E. Dubas-Urwanowicz, Kórnik.
- Urzędnicy inflanccy XVI–XVIII wieku. Spisy* (1994), opr. K. Mikulski, A. Rachuba, Kórnik.
- Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego Spisy* (2009), t. II, *Województwo trockie XIV–XVIII wiek*, red. A. Rachuba, Warszawa.
- Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy* (2018), t. V, *Ziemia połocka i województwo połockie XIV–XVIII wiek*, red. H. Lulewicz, Warszawa.
- Urzędnicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy* (1992), red. A. Gąsiorowski, opr. H. Gmiterek, R. Szczygieł, Kórnik.
- Urzędnicy kujawscy i dobrzyńscy XVI–XVIII wieku. Spisy* (1990), red. A. Gąsiorowski, opr. Z. Górski, Kórnik.